

RAHBARLIKDA SHAXS MULOQOTINING O'RNI

TAQU psixologi, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrası asistent o'qituvchisi

Obidova Muxtaramxon Mirjalolovna

Annotatsiya: Mazkur maqolada rahbarlikda shaxsiy muloqotning o'rni va uning tashkilot samaradorligi uchun ahamiyati muhokama qilinadi. Shaxsiy muloqot rahbar va xodimlar o'rtasida ishonch, motivatsiya, jamoaviy hamkorlik va muammolarni tezda hal qilish imkoniyatlarini yaratadi. Samarali muloqot rahbarning xodimlar bilan to'g'ri va aniq aloqada bo'lishi, ularni tinglash va rag'batlantirish kabi omillarni o'z ichiga oladi. Maqolada shaxsiy muloqotning rahbarlikdagi muvaffaqiyatga erishishda qanday rol o'ynashi va uni yanada samarali qilish uchun zarur usullar haqida ham so'z boradi. Rahbarning muloqotdagi mahorati jamoa birligini ta'minlash va tashkilotning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Rahbarlik, shaxsiy muloqot, boshqaruv tizimi, motivatsiya, rahbar va xodimlar aloqasi, Prezident farmonlari, ijtimoiy muloqot, xodimlarni rag'batlantirish.

Muloqot inson hayotining muhim qismi bo'lib, ayniqsa rahbarlik faoliyatida uning ahamiyati yanada ortadi. Samarali boshqaruvning asosida muloqot yotadi. Rahbar va xodimlar o'rtasidagi o'zaro aloqalar faqatgina tashkilotning muvaffaqiyatiga ta'sir qilmay, balki jamoaning umumiy muhitini ham belgilaydi. Rahbarlikda shaxsiy muloqotning o'rni juda katta, chunki muloqot rahbarning xodimlar bilan aloqasini samarali tashkil etishda, tashkilotning maqsadlariga erishishda va ish jarayonini to'g'ri boshqarishda muhim ahamiyatga ega. Shaxsiy muloqot orqali rahbar o'z xodimlarining ehtiyojlarini, muammolarini va fikrlarini tushunadi, ularga yo'l-yo'riq ko'rsatadi hamda ularni rag'batlantiradi. Bu esa jamoaviy ishni yaxshilash, xodimlarning motivatsiyasini oshirish va tashkilotdagi umumiy muhitni ijobiy tomonga o'zgartirishga olib keladi.

Rahbarning samarali muloqoti xodimlar bilan yuzma-yuz suhbatlar, individual yondashuv, maqsadlar va vazifalarni aniq ifodalash kabi usullardan iborat bo'ladi. Bu muloqot ishni yanada samarali va tushunarli qilish uchun kerakli asos yaratadi. Muloqotning asosiy vazifasi – xodimlar o'rtasida o'zaro tushunishni ta'minlash, ish muhitida ijobiy va ishchan kayfiyatni saqlab qolish, hamda tashkilotdagi maqsadlarga erishish uchun zarur bo'lgan resurslarni, bilimlarni va malakalarni birlashtirishdir. Shuningdek, rahbarning muloqoti xodimlarning ish faoliyatini boshqarishda, ularni motivatsiya qilishda, ish jarayonlarida yuzaga kelgan muammolarni hal qilishda, va umumiy jamoa muhitini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Ochiq, to'g'ri va samarali muloqot orqali rahbar o'z jamoasining ishonchini qozonadi, ularni rivojlanishga undaydi va tashkilotning muvaffaqiyatini ta'minlashga yordam beradi. Shaxsiy muloqot rahbarlikning eng muhim vositalaridan biri bo'lib, muvaffaqiyatli boshqaruvni ta'minlash uchun har bir rahbar uning ahamiyatini yaxshi anglab yetishi va uni to'g'ri ishlatishi zarur. Prezidentimizning bir qator farmon va qarorlari ham rahbarlik va boshqaruv tizimining yaxshilanishi, tashkilotlar va rahbarlar o'rtasidagi muloqotning samaradorligini oshirishga qaratilgan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 25-dekabrda "Rahbarlar malakasini oshirish va ularning ijtimoiy faoliyatini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni rahbarlar uchun malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish va rahbarlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Farmonning ahamiyati rahbarlar o'rtasida samarali muloqotning o'rnatilishiga xizmat qiladi.¹

Rahbarlikda shaxsiy muloqot rahbarning xodimlar bilan individual munosabatlar o'rnatishi, ularning fikrlarini tushunishi va qo'llab-quvvatlashi jarayonidir. Ushbu jarayon quyidagi jihatlarda muhim ahamiyat kasb etadi:

1. Ishonchni shakllantirish. Rahbarning ochiq va ishonchli muloqoti xodimlar o'rtasida ishonchli muhitni yaratadi. Agar xodimlar rahbarning gaplariga ishonch bildirsa, ular o'zlarini qadrlangan va hurmat qilinadigan his qiladilar.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 25-dekabrda "Rahbarlar malakasini oshirish va ularning ijtimoiy faoliyatini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni 105-150 betlar <https://journal-web.uz/>

2. Jamoaviy hamkorlikni mustahkamlash

Shaxsiy muloqot orqali rahbar jamoa a'zolarining ehtiyojlari, fikrlari va muammolarini anglaydi. Bu esa jamoa birligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

3. Xodimlarni motivatsiya qilish

Rahbar o'z xodimlari bilan yuzma-yuz muloqot qilganida, ularning ehtiyojlari va qiziqishlarini aniqlab, ularni qo'llab-quvvatlash imkoniga ega bo'ladi. Natijada xodimlar o'z ishlariga yanada mas'uliyatli yondashadilar.

4. Muammolarni oldindan aniqlash

Shaxsiy muloqot rahbarga tashkilot ichida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni erta aniqlashga va ularni hal qilishga yordam beradi.

5. O'zaro tushunishni ta'minlash

Rahbar va xodimlar o'rtasidagi samarali muloqot xodimlarning vazifalarni to'g'ri tushunishlarini ta'minlaydi. Noto'g'ri tushunchalar va kelishmovchiliklarning oldini olishda muloqot asosiy vosita hisoblanadi.

Rahbar sifatida muvaffaqiyatga erishish uchun quyidagi shaxsiy muloqot usullariga e'tibor qaratish lozim:

1. Tinglash qobiliyati

Rahbar nafaqat gapirishni, balki xodimlarni diqqat bilan tinglashni ham o'rganishi kerak. Tinglash orqali xodimlarning fikr va muammolarini tushunish mumkin.

2. Ochiq va aniq gapirish

Rahbarning o'z fikrini aniq va tushunarli tarzda ifoda etishi xodimlarga kerakli ko'rsatmalarni o'z vaqtida olishga yordam beradi.

3. Teskari aloqa

Shaxsiy muloqotning muhim qismi teskari aloqadir. Rahbar xodimlarning ishiga nisbatan fikr-mulohaza bildirishi va ularning savollariga javob berishi lozim.

4. Emotsional barqarorlik

Rahbar shaxsiy muloqotda o'z his-tuyg'ularini nazorat qilishi va professional yondashuvni namoyon etishi muhimdir.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, rahbarlikda shaxsiy muloqot jamoani

boshqarish va tashkilotni muvaffaqiyatga olib chiqishda muhim rol o'ynaydi. Bu nafaqat samarali boshqaruvni, balki ishonchli va sog'lom ish muhitini yaratishni ham ta'minlaydi. Samarali muloqotga ega rahbar jamoasining rivojlanishini ta'minlab, tashkilotning umumiy maqsadlariga tezroq erishadi.

Shunday ekan, rahbar sifatida shaxsiy muloqotning ahamiyatini anglash va uni rivojlantirish ustida ishlash muhimdir. Bu nafaqat rahbarning obro'sini oshiradi, balki tashkilot muvaffaqiyatiga ham sezilarli hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 25-dekabrda
"Rahbarlar malakasini oshirish va ularning ijtimoiy faoliyatini
takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni
105-150 betlar
2. Xolmatov, Sh. (2010). Rahbarlik va boshqaruv: nazariyasi va amaliyoti.
Tashkent: Tashkent davlat iqtisodiyot universiteti nashriyoti.
3. Abdurahmanov, B. (2015). Rahbarlik va muloqot. Tashkent: Akademiya
nashriyoti.
4. Asimov, F. (2008). Organizatsion muloqot va rahbarlik. Tashkent:
O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
5. G'afurov, U. (2016). Psixologiya va rahbarlik: Shaxsiy muloqotning roli.
Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
6. Kotter, J. P. (1996). Leading Change. Harvard Business Review Press.